

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติ

ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สินค้า” หมายความว่า สักรวมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปู รัง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ

อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

มาตรา ๕ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

มาตรา ๗ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

(๑) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(๒) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(๓) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

มาตรา ๘ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

มาตรา ๘ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวงแต่ไม่รวมถึงความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

มาตรา ๑๑ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของ

ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

มาตรา ๑๒ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕ สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือนำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖
เป็นปีที่ ๖๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑/๑) และ (๑/๒) ของมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“(๑/๑) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามที่ผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจตกลงกันก่อนมีการฟ้องคดีต่อศาล ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๑/๒) ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนงานคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๘) ของมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๘) รับรองสมาคมและมูลนิธิตามมาตรา ๔๐”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๖ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้น ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจออกคำสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะทราบผลการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้น

ในกรณีที่ผลการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดฉลากตามมาตรา ๓๐ หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้านั้น

(๒) ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืน หรือเรียกคืนสินค้าจากผู้บริโภค

(๓) ให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงสินค้านั้นไม่ให้เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค หรือเปลี่ยนสินค้าหรือชดใช้ราคาสินค้าให้แก่ผู้บริโภค

(๔) ให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรจัดส่งสินค้านั้นกลับคืนออกนอกราชอาณาจักร

(๕) ให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายสินค้านั้น

(๖) ให้ผู้ประกอบธุรกิจปิดประกาศ แจ้ง หรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของสินค้านั้นให้ผู้บริโภคทราบ หรือเกี่ยวกับการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕)

ให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคสอง เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ สินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค หมายความว่า สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือจิตใจของผู้บริโภค

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำสั่งตามมาตรา นี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๓๗ ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง (๒) (๔) (๕) หรือ (๖) แต่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้คณะกรรมการมีอำนาจจัดให้มีการดำเนินการแทนผู้ประกอบการโดยผู้ประกอบการเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา ๓๘ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบริการใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบการงดดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์บริการนั้น ถ้าผู้ประกอบการไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์บริการหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์โดยผู้ประกอบการเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจออกคำสั่งห้ามให้บริการนั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะทราบผลการทดสอบหรือพิสูจน์บริการนั้น

ในกรณีที่ผลการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าบริการใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้ประกอบการปิดประกาศ แจ้ง หรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของการบริการนั้นให้ผู้บริโภคทราบ หรือเกี่ยวกับการดำเนินการตาม (๒) หรือ (๓)

(๒) ให้ผู้ประกอบการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงวิธีการให้บริการไม่ให้เป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค หรือชดเชยค่าบริการให้แก่ผู้บริโภค

(๓) ห้ามผู้ประกอบการให้บริการนั้น

ให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคสอง

ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งตามวรรคสอง (๑) แต่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้คณะกรรมการมีอำนาจจัดให้มีการดำเนินการแทนผู้ประกอบการโดยผู้ประกอบการเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ บริการที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค หมายความว่า บริการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือจิตใจของผู้บริโภค

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำสั่งตามมาตรา นี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๐ สมาคมและมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า และข้อบังคับของสมาคมและมูลนิธิดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสมาชิก และวิธีการดำเนินการของสมาคมและมูลนิธิเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง สมาคมและ

มูลนิธินั้นอาจยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองเพื่อให้สมาคมและมูลนิธินั้นมีสิทธิและอำนาจฟ้องตาม มาตรา ๔๑ ได้

สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการรับรองตามวรรคหนึ่ง ให้มีอายุคราวละสองปีนับแต่วันที่รับ การรับรอง

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การรับรองสมาคมและมูลนิธิตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๑ ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ให้สมาคมหรือมูลนิธิ ที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ มีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามลักษณะหรือประเภทคดีที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนดได้ และให้มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้ ถ้ามีหนังสือมอบหมาย ให้เรียกทรัพย์สินและค่าเสียหายแทนจากผู้บริโภคดังกล่าว

ในการดำเนินคดีในศาล มิให้สมาคมและมูลนิธิถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม สำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายแทนผู้บริโภค การถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่คุณความตกลงหรือประนีประนอม ยอมความกัน จะต้อง มีหนังสือแสดงความยินยอมของผู้บริโภคผู้มอบหมายให้เรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแทน แล้วแต่กรณี มาแสดงต่อศาลด้วย

มาตรา ๔๒ นอกจากต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และ กฎหมายอื่นแล้ว สมาคมและมูลนิธิที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด

เมื่อปรากฏว่าสมาคมหรือมูลนิธิใดที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง หรือมีพฤติการณ์ปรากฏว่าได้ดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรองสมาคมหรือมูลนิธินั้นได้

สมาคมหรือมูลนิธิใดที่ถูกเพิกถอนตามวรรคสอง คณะกรรมการอาจไม่ให้การรับรองตาม มาตรา ๔๐ อีกก็ได้

การเพิกถอนการรับรองสมาคมหรือมูลนิธิตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๖ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งสั่งห้ามขายสินค้าเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๖ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ประกอบการกิจการตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๕๖/๑ ผู้ประกอบการผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งสั่งห้ามให้บริการเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๐ ผู้ใดโดยเจตนาทุจริต ใช้ จ้าง วาน ยุยง หรือดำเนินการให้สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ ฟ้องร้องผู้ประกอบการกิจการคนใดเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาลเพื่อกลั่นแกล้งผู้ประกอบการนั้นให้ได้รับความเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติชัดเจนที่จะให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคอันจะเป็นการช่วยลดปริมาณคดีที่จะไปสู่ศาลได้ และสำหรับมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น แม้จะมีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคก็ตาม แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองทางด้านบริการที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคซึ่งสมควรมีมาตรการคุ้มครองเช่นกัน นอกจากนี้ สมควรกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดเก็บหรือเรียกคืนสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค และให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิในการดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกับสมาคม ซึ่งจะเป็นการขยายการคุ้มครองผู้บริโภคโดยภาคเอกชนด้วย สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจากกฎหมายปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ค.

Restatement of the Law, Third, Torts: Products Liability Copyright (c) 1998

Chapter 1 - Liability of Commercial Product Sellers Based on Product Defects at Time of Sale

Topic 1 - Liability Rules Applicable to Products Generally

§ 1 Liability of Commercial Seller or Distributor for Harm Caused by Defective Products

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes a defective product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect.

§ 2 Categories of Product Defect

A product is defective when, at the time of sale or distribution, it contains a manufacturing defect, is defective in design, or is defective because of inadequate instructions or warnings. A product:

- (a) contains a manufacturing defect when the product departs from its intended design even though all possible care was exercised in the preparation and marketing of the product;
- (b) is defective in design when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the adoption of a reasonable alternative design by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the alternative design renders the product not reasonably safe;
- (c) is defective because of inadequate instructions or warnings when the foreseeable risks of harm posed by the product could have been reduced or avoided by the provision of reasonable instructions or warnings by the seller or other distributor, or a predecessor in the commercial chain of distribution, and the omission of the instructions or warnings renders the product not reasonably safe.

§ 3 Circumstantial Evidence Supporting Inference of Product Defect

It may be inferred that the harm sustained by the plaintiff was caused by a product defect existing at the time of sale or distribution, without proof of a specific defect, when the incident that harmed the plaintiff:

- (a) was of a kind that ordinarily occurs as a result of product defect; and
- (b) was not, in the particular case, solely the result of causes other than product defect existing at the time of sale or distribution.

§ 4 Noncompliance and Compliance with Product Safety Statutes or Regulations

In connection with liability for defective design or inadequate instructions or warnings:

- (a) a product's noncompliance with an applicable product safety statute or administrative regulation renders the product defective with respect to the risks sought to be reduced by the statute or regulation; and
- (b) a product's compliance with an applicable product safety statute or administrative regulation is properly considered in determining whether the product is defective with respect to the risks sought to be reduced by the statute or regulation, but such compliance does not preclude as a matter of law a finding of product defect.

§ 5 Liability of Commercial Seller or Distributor of Product Components for Harm Caused by Products Into Which Components Are Integrated

One engaged in the business of selling or otherwise distributing product components who sells or distributes a component is subject to liability for harm to persons or property caused by a product into which the component is integrated if:

- (a) the component is defective in itself, as defined in this Chapter, and the defect causes the harm; or
- (b)(1) the seller or distributor of the component substantially participates in the integration of the component into the design of the product; and
- (2) the integration of the component causes the product to be defective, as defined in this Chapter; and
- (3) the defect in the product causes the harm.

§ 6 Liability of Commercial Seller or Distributor for Harm Caused by Defective Prescription Drugs and Medical Devices

(a) A manufacturer of a prescription drug or medical device who sells or otherwise distributes a defective drug or medical device is subject to liability for harm to persons caused by the defect. A prescription drug or medical device is one that may be legally sold or otherwise distributed only pursuant to a health-care provider's prescription.

(b) For purposes of liability under Subsection (a), a prescription drug or medical device is defective if at the time of sale or other distribution the drug or medical device:

- (1) contains a manufacturing defect as defined in § 2(a); or
- (2) is not reasonably safe due to defective design as defined in Subsection (c); or
- (3) is not reasonably safe due to inadequate instructions or warnings as defined in Subsection (d).

(c) A prescription drug or medical device is not reasonably safe due to defective design if the foreseeable risks of harm posed by the drug or medical device are sufficiently great in relation to its foreseeable therapeutic benefits that reasonable health-care providers, knowing of such foreseeable risks and therapeutic benefits, would not prescribe the drug or medical device for any class of patients.

(d) A prescription drug or medical device is not reasonably safe due to inadequate instructions or warnings if reasonable instructions or warnings regarding foreseeable risks of harm are not provided to:

- (1) prescribing and other health-care providers who are in a position to reduce the risks of harm in accordance with the instructions or warnings; or
- (2) the patient when the manufacturer knows or has reason to know that health-care providers will not be in a position to reduce the risks of harm in accordance with the instructions or warnings.

(e) A retail seller or other distributor of a prescription drug or medical device is subject to liability for harm caused by the drug or device if:

- (1) at the time of sale or other distribution the drug or medical device contains a manufacturing defect as defined in § 2(a); or
- (2) at or before the time of sale or other distribution of the drug or medical device the retail seller or other distributor fails to exercise reasonable care and such failure causes harm to persons.

One engaged in the business of selling or otherwise distributing food products who sells or distributes a food product that is defective under § 2, § 3, or § 4 is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect. Under § 2(a), a harm-causing ingredient of the food product constitutes a defect if a reasonable consumer would not expect the food product to contain that ingredient.

§ 8 Liability of Commercial Seller or Distributor of Defective Used Products

One engaged in the business of selling or otherwise distributing used products who sells or distributes a defective used product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect if the defect:

- (a) arises from the seller's failure to exercise reasonable care; or
- (b) is a manufacturing defect under § 2(a) or a defect that may be inferred under § 3 and the seller's marketing of the product would cause a reasonable person in the position of the buyer to expect the used product to present no greater risk of defect than if the product were new; or
- (c) is a defect under § 2 or § 3 in a used product remanufactured by the seller or a predecessor in the commercial chain of distribution of the used product; or
- (d) arises from a used product's noncompliance under § 4 with a product safety statute or regulation applicable to the used product. A used product is a product that, prior to the time of sale or other distribution referred to in this Section, is commercially sold or otherwise distributed to a buyer not in the commercial chain of distribution and used for some period of time.

Chapter 2 - Liability of Commercial Product Sellers Not Based on Product Defects at Time of Sale

§ 9 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Misrepresentation

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who, in connection with the sale of a product, makes a fraudulent, negligent, or innocent misrepresentation of material fact concerning the product is subject to liability for harm to persons or property caused by the misrepresentation.

§ 10 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Post-Sale Failure to Warn

- (a) One engaged in the business of selling or otherwise distributing products is subject to liability for harm to persons or property caused by the seller's failure to provide a warning after the time of sale or distribution of a product if a reasonable person in the seller's position would provide such a warning.
- (b) A reasonable person in the seller's position would provide a warning after the time of sale if:
  - (1) the seller knows or reasonably should know that the product poses a substantial risk of harm to persons or property; and
  - (2) those to whom a warning might be provided can be identified and can reasonably be assumed to be unaware of the risk of harm; and

- (3) a warning can be effectively communicated to and acted on by those to whom a warning might be provided; and
- (4) the risk of harm is sufficiently great to justify the burden of providing a warning.

§ 11 Liability of Commercial Product Seller or Distributor for Harm Caused by Post-Sale Failure to Recall Product

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products is subject to liability for harm to persons or property caused by the seller's failure to recall a product after the time of sale or distribution if:

- (a)
- (1) a governmental directive issued pursuant to a statute or administrative regulation specifically requires the seller or distributor to recall the product; or
- (2) the seller or distributor, in the absence of a recall requirement under Subsection (a)(1), undertakes to recall the product; and
- (b) the seller or distributor fails to act as a reasonable person in recalling the product.

Chapter 3 - Liability of Successors and Apparent Manufacturers

§ 12 Liability of Successor for Harm Caused by Defective Products Sold Commercially by Predecessor

A successor corporation or other business entity that acquires assets of a predecessor corporation or other business entity is subject to liability for harm to persons or property caused by a defective product sold or otherwise distributed commercially by the predecessor if the acquisition:

- (a) is accompanied by an agreement for the successor to assume such liability; or
- (b) results from a fraudulent conveyance to escape liability for the debts or liabilities of the predecessor; or
- (c) constitutes a consolidation or merger with the predecessor; or
- (d) results in the successor becoming a continuation of the predecessor.

§ 13 Liability of Successor for Harm Caused by Successor's Own Post-Sale Failure to Warn

(a) A successor corporation or other business entity that acquires assets of a predecessor corporation or other business entity, whether or not liable under the rule stated in § 12, is subject to liability for harm to persons or property caused by the successor's failure to warn of a risk created by a product sold or distributed by the predecessor if:

- (1) the successor undertakes or agrees to provide services for maintenance or repair of the product or enters into a similar relationship with purchasers of the predecessor's products giving rise to actual or potential economic advantage to the successor, and
- (2) a reasonable person in the position of the successor would provide a warning.

(b) A reasonable person in the position of the successor would provide a warning if:

- (1) the successor knows or reasonably should know that the product poses a substantial risk of harm to persons or property; and
- (2) those to whom a warning might be provided can be identified and can reasonably be assumed to be unaware of the risk of harm; and
- (3) a warning can be effectively communicated to and acted on by those to whom a warning might be provided; and
- (4) the risk of harm is sufficiently great to justify the burden of providing a warning.

One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes as its own a product manufactured by another is subject to the same liability as though the seller or distributor were the product's manufacturer.

Chapter 4 - Provisions of General Applicability

Topic 1 - Causation

§ 15 General Rule Governing Causal Connection Between Product Defect and Harm

Whether a product defect caused harm to persons or property is determined by the prevailing rules and principles governing causation in tort.?

§ 16 Increased Harm Due to Product Defect

(a) When a product is defective at the time of commercial sale or other distribution and the defect is a substantial factor in increasing the plaintiff's harm beyond that which would have resulted from other causes, the product seller is subject to liability for the increased harm.

(b) If proof supports a determination of the harm that would have resulted from other causes in the absence of the product defect, the product seller's liability is limited to the increased harm attributable solely to the product defect.

(c) If proof does not support a determination under Subsection (b) of the harm that would have resulted in the absence of the product defect, the product seller is liable for all of the plaintiff's harm attributable to the defect and other causes.

(d) A seller of a defective product that is held liable for part of the harm suffered by the plaintiff under Subsection (b), or all of the harm suffered by the plaintiff under Subsection (c), is jointly and severally liable or severally liable with other parties who bear legal responsibility for causing the harm, determined by applicable rules of joint and several liability.

Topic 2 - Affirmative Defenses

§ 17 Apportionment of Responsibility Between or Among Plaintiff, Sellers and Distributors of Defective Products, and Others

(a) A plaintiff's recovery of damages for harm caused by a product defect may be reduced if the conduct of the plaintiff combines with the product defect to cause the harm and the plaintiff's conduct fails to conform to generally applicable rules establishing appropriate standards of care.

(b) The manner and extent of the reduction under Subsection (a) and the apportionment of plaintiff's recovery among multiple defendants are governed by generally applicable rules apportioning responsibility.

§ 18 Disclaimers, Limitations, Waivers, and Other Contractual Exculpations as Defenses to Products Liability Claims for Harm to Persons

Disclaimers and limitations of remedies by product sellers or other distributors, waivers by product purchasers, and other similar contractual exculpations, oral or written, do not bar or

reduce otherwise valid products liability claims against sellers or other distributors of new products for harm to persons. 136

Topic 3 - Definitions

§ 19 Definition of "Product"

For purposes of this Restatement:

- (a) A product is tangible personal property distributed commercially for use or consumption. Other items, such as real property and electricity, are products when the context of their distribution and use is sufficiently analogous to the distribution and use of tangible personal property that it is appropriate to apply the rules stated in this Restatement.
- (b) Services, even when provided commercially, are not products.
- (c) Human blood and human tissue, even when provided commercially, are not subject to the rules of this Restatement.

§ 20 Definition of "One Who Sells or Otherwise Distributes"

For purposes of this Restatement:

- (a) One sells a product when, in a commercial context, one transfers ownership thereto either for use or consumption or for resale leading to ultimate use or consumption. Commercial product sellers include, but are not limited to, manufacturers, wholesalers, and retailers.
- (b) One otherwise distributes a product when, in a commercial transaction other than a sale, one provides the product to another either for use or consumption or as a preliminary step leading to ultimate use or consumption. Commercial nonsale product distributors include, but are not limited to, lessors, bailors, and those who provide products to others as a means of promoting either the use or consumption of such products or some other commercial activity.
- (c) One also sells or otherwise distributes a product when, in a commercial transaction, one provides a combination of products and services and either the transaction taken as a whole, or the product component thereof, satisfies the criteria in Subsection (a) or (b).

§ 21 Definition of "Harm to Persons or Property": Recovery for Economic Loss

For purposes of this Restatement, harm to persons or property includes economic loss if caused by harm to:

- (a) the plaintiff's person; or
- (b) the person of another when harm to the other interferes with an interest of the plaintiff protected by tort law; or
- (c) the plaintiff's property other than the defective product itself.

ภาคผนวก ง.

Consumer Protection Act 1986

Consumer Protection Act, 1986

[68 of 1986]

An Act to provide for the better protection of the interest of consumers and for that purpose to make provision for the establishment of consumer councils and other authorities for the settlement of consumers' disputes and for matters connected therewith.

Be it enacted by Parliament in the Thirty-seventh year of the Republic of India as follows :—

Chapter I

Preliminary

Short title, extent, commencement and application.

1. (1) This Act may be called the Consumer Protection Act, 1986.

(2) It extends to the whole of India except the State of Jammu and Kashmir.

(3) It shall come into force on such date as the Central Government may, by notification*, appoint and different dates may be appointed for different States and for different provisions of this Act.

(4) Save as otherwise expressly provided by the Central Government by notification, this Act shall apply to all goods and services.

Definitions.

2. (1) In this Act, unless the context otherwise requires,—

¹[(a) "appropriate laboratory" means a laboratory or organization—

(i) recognised by the Central Government;

(ii) recognised by a State Government, subject to such guidelines as may be prescribed by the Central Government in this behalf; or

(iii) any such laboratory or organisation established by or under any law for the time being in force, which is maintained, financed or aided by the Central Government or a State Government for carrying out analysis or test of any goods with a view to determining whether such goods suffer from any defect;]

²[(aa) "branch office" means—

1. Substituted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Inserted, *ibid*.

*15-4-1987 (Chapters I, II & IV).

(i) any establishment described as a branch by the opposite party; or

(ii) any establishment carrying on either the same or substantially the same activity as that carried on by the head office of the establishment;]

(b) "complainant" means—

(i) a consumer; or

(ii) any voluntary consumer association registered under the Companies Act, 1956 (1 of 1956) or under any other law for the time being in force; or

(iii) the Central Government or any State Government;

¹[(iv) one or more consumers, where there are numerous consumers having the same interest;]

who or which makes a complaint;

(c) "complaint" means any allegation in writing made by a complainant that—

²[(i) an unfair trade practice or a restrictive trade practice has been adopted by any trader;]

(ii) ³[the goods bought by him or agreed to be bought by him] suffer from one or more defects;

(iii) ⁴[the services hired or availed of or agreed to be hired or availed of by him] suffer from deficiency in any respects;

(iv) a trader has charged for the goods mentioned in the complaint a price in excess of the price fixed by or under any law for the time being in force or displayed on the goods or any package containing such goods;

⁵[(v) goods which will be hazardous to life and safety when used, are being offered for sale to the public in contravention of the provisions of any law for the time being in force requiring traders to display information in regard to the contents, manner and effect of use of such goods.]

with a view to obtaining any relief provided by or under this Act;

(d) "consumer" means any person who,—

(i) buys any goods for a consideration which has been paid or promised or partly paid and partly promised, or under any system of deferred payment and includes any user of such goods other than the person who buys such goods for consideration paid or promised or partly paid or partly promised, or under any system of deferred payment

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted, *ibid*.

3. Substituted for "the goods mentioned in the complaint", *ibid*.

4. Substituted for "the services mentioned in the complaint", *ibid*.

5. Inserted, *ibid*.

Consumer protection Act, 1986**S. 2**

when such use is made with the approval of such person, but does not include a person who obtains such goods for resale or for any commercial purpose; or

(ii) hires ¹[or avails of] any services for a consideration which has been paid or promised or partly paid and partly promised, or under any system of deferred payment and includes any beneficiary of such services other than the person who hires ¹[or avails of] the services for consideration paid or promised, or partly paid and partly promised, or under any system of deferred payment, when such services are availed of with the approval of the first mentioned person.

¹[*Explanation.*—For the purposes of sub-clause (i), "commercial purpose" does not include use by a consumer of goods bought and used by him exclusively for the purpose of earning his livelihood, by means of self-employment;]

(e) "consumer dispute" means a dispute where the person against whom a complaint has been made, denies or disputes the allegations contained in the complaint;

(f) "defect" means any fault, imperfection or shortcoming in the quality, quantity, potency, purity or standard which is required to be maintained by or under any law for the time being in force or ¹[under any contract, express or implied, or] as is claimed by the trader in any manner whatsoever in relation to any goods;

(g) "deficiency" means any fault, imperfection, shortcoming or inadequacy in the quality, nature and manner of performance which is required to be maintained by or under any law for the time being in force or has been undertaken to be performed by a person in pursuance of a contract or otherwise in relation to any service;

(h) "District Forum" means a Consumer Dispute Redressal Forum-established under clause (a) of section 9;

(i) "goods" means goods as defined in the Sale of Goods Act, 1930 (3 of 1930);

(j) "manufacturer" means a person who—

(i) makes or manufactures any goods or parts thereof; or

(ii) does not make or manufacture any goods but assembles parts thereof made or manufactured by others and claims the end pro-duct to be goods manufactured by himself; or

(iii) Puts or causes to be put his own mark on any goods made or manufactured by any other manufacturer and claims such goods to be goods made or manufactured by himself.

Explanation.—Where a manufacturer despatches any goods or part thereof to any branch office maintained by him, such branch office shall not be deemed to be the manufacturer even though the parts

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

Consumer protection Act, 1986

so dispatched to it are assembled at such branch office and are sold or distributed from such branch

office;

¹[(j)] "member" includes the President and a member of the National Commission or a State Commission or a District Forum, as the case may be;]

(k) "National Commission" means the National Consumer Disputes Redressal Commission established under clause (c) of section 9;

(l) "notification" means a notification published in the Official Gazette;

(m) "person" includes,—

(i) a firm whether registered or not;

(ii) a Hindu undivided family;

(iii) a co-operative society;

(iv) every other association of persons whether registered under the Societies Registration Act, 1860 (21 of 1860) or not;

(n) "prescribed" means prescribed by rules made by the State Government, or as the case may be, by the Central Government under this Act;

¹[(nn)] "restrictive trade practice" means any trade practice which requires a consumer to buy, hire or avail of any goods or, as the case may be, services as a condition precedent for buying, hiring or availing of other goods or services;]

(o) "service" means service of any description which is made available to potential users and includes the provision of facilities in connection with banking, financing, insurance, transport, processing, supply of electrical or other energy, board or lodging or both, ¹[housing construction,] entertainment, amusement or the purveying of news or other information, but does not include the rendering of any service free of charge or under a contract of personal service;

(p) "State Commission" means a Consumer Disputes Redressal Commission established in a State under clause (b) of section 9;

(q) "trader" in relation to any goods means a person who sells or distributes any goods for sale and includes the manufacturer thereof, and where such goods are sold or distributed in package form, includes the packer thereof;

²[(r)] "unfair trade practice" means a trade practice which, for the purpose of promoting the sale, use or supply of any goods or for the provision of any service, adopts any unfair method or unfair or deceptive practice including any of the following practices, namely :—

(1) the practice of making any statement, whether orally or in writing or by visible representation which,—

(i) falsely represents that the goods are of a particular standard quality, quantity, grade, composition, style or model;

(ii) falsely represents that the services are of a particular standard, quality or grade;

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted, *ibid*.

Consumer protection Act, 1986

S. 2

(iii) falsely represents any re-built, second-hand, renovated, reconditioned or old goods as new goods;

(iv) represents that the goods or services have sponsorship, approval, performance, characteristics, accessories, uses or benefits which such goods or services do not have;

(v) represents that the seller or the supplier has a sponsorship or approval or affiliation which such seller or supplier does not have;

(vi) makes a false or misleading representation concerning the need for, or the usefulness of, any goods or services;

(vii) gives to the public any warranty or guarantee of the performance, efficacy or length of life of a product or of any goods that is not based on an adequate or proper test thereof :

Provided that where a defense is raised to the effect that such warranty or guarantee is based on adequate or proper test, the burden of proof of such defense shall lie on the person raising such defense;

(viii) makes to the public a representation in a form that purports to be—

(i) a warranty or guarantee of a product or of any goods or services; or

(ii) a promise to replace, maintain or repair an article or any part thereof or to repeat or continue a service until it has achieved a specified result,

if such purported warranty or guarantee or promise is materially misleading or if there is no reasonable prospect that such warranty, guarantee or promise will be carried out;

(ix) materially misleads the public concerning the price at which a product or like products or goods or services, have been or are, ordinarily sold or provided, and, for this purpose, a representation as to price shall be deemed to refer to the price at which the product or goods or services has or have been sold by sellers or provided by suppliers generally in the relevant market unless it is clearly specified to be the price at which the product has been sold or services have been provided by the person by whom or on whose behalf the representation is made;

(x) Gives false or misleading facts disparaging the goods, services or trade of another person.

Explanation.—For the purposes of clause (1), a statement that is—

(a) expressed on an article offered or displayed for sale, or on its wrapper or container; or

(b) expressed on anything attached to, inserted in, or accompanying, an article offered or displayed for sale, or on anything on which the article is mounted for display or sale; or

S. 2

Consumer protection Act, 1986

1.8

(c) contained in or on anything that is sold, sent, delivered, transmitted or in any other manner whatsoever made available to a member of the public,

shall be deemed to be a statement made to the public by, and only by, the person who had caused the statement to be so expressed, made or contained;

(2) Permits the publication of any advertisement whether in any newspaper or otherwise, for the sale or supply at a bargain price, of goods or services that are not intended to be offered for sale or supply at the bargain price, or for a period that is, and in quantities that are, reasonable, having regard to the nature of the market in which the business is carried on, the nature and size of business, and the nature of the advertisement.

Explanation.—For the purposes of clause (2), "bargaining price" means—

(a) a price that is stated in any advertisement to be a bargain price, by reference to an ordinary price or otherwise, or

(b) a price that a person who reads, hears or sees the advertisement, would reasonably understand to be a bargain price having regard to the prices at which the product advertised or like products are ordinarily sold;

(3) permits—

(a) the offering of gifts, prizes or other items with the intention of not providing them as offered or creating impression that something is being given or offered free of charge when it is fully or partly covered by the amount charged in the transaction as a whole;

(b) the conduct of any contest, lottery, game of chance or skill, for the purpose of promoting, directly or indirectly, the sale, use or supply of any product or any business interest;

(4) permits the sale or supply of goods intended to be used, or are of a kind likely to be used, by consumers, knowing or having reason to believe that the goods do not comply with the standards prescribed by competent authority relating to performance, composition, contents, design, constructions, finishing or packaging as are necessary to prevent or reduce the risk of injury to the person using the goods;

(5) Permits the hoarding or destruction of goods, or refuses to sell the goods or to make them available for sale or to provide any service, if such hoarding or destruction or refusal raises or tends to raise or is intended to raise, the cost of those or other similar goods or services.]

(2) Any reference in this Act to any other Act or provision thereof which is not in force in any area to which this Act applies shall be construed to have a reference to the corresponding Act or provision thereof in force in such area.

Act not in derogation of any other law.

3. The provisions of this Act shall be in addition to and not in derogation of the provisions of any other law for the time being in force.

Chapter II

Consumer Protection Council

The Consumer Protection Council.

4. (1) The Central Government may, by notification, establish with effect from such date as it may specify in such notification, a Council to be known as the Central Consumer Protection Council (hereinafter referred to as the Central Council).

(2) The Central Council shall consist of the following members, namely :—

(a) the Minister Incharge of ¹[consumer affairs] in the Central Government, who shall be its Chairman, and

(b) Such number of other official or non-official members representing such interests as may be prescribed.

Procedure for meetings of the Central Council.

5. (1) The Central Council shall meet as and when necessary, but ²[at least one meeting] of the Council shall be held every year.

(2) The Central Council shall meet at such time and place as the Chairman may think fit and shall observe such procedure in regard to the transaction of its business as may be prescribed.

Objects of the Central Council.

6. The objects of the Central Council shall be to promote and protect the rights of the consumer such as,—

(a) the right to be protected against the marketing of goods ³[and services] which are hazardous to life and property;

(b) the right to be informed about the quality, quantity, potency, purity, standard and price of goods ³[or services, as the case may be,] so as to protect the consumer against unfair trade practices;

(c) the right to be assured, wherever possible, access to a variety of goods ³[and services] at competitive prices;

(d) the right to be heard and to be assured that consumers' interests will receive due consideration at appropriate forums;

(e) the right to seek redressal against unfair trade practices ³[or restrictive trade practices] or unscrupulous exploitation of consumers; and

(f) The right to consumer education.

1. Substituted for "the Department of Food and Civil Supplies" by the Consumer Protection (Amendment) Act,

1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted for "not less than three meetings", *ibid*.

3. Inserted, *ibid*.

S. 9

Consumer protection Act, 1986

1.10

The State Consumer Protection Councils.

7. (1) The State Government may, by notification, establish with effect from such date as it may specify in such notification, a Council to be known as the Consumer Protection Council for.....(hereinafter referred to as State Council).

¹[(2) The State Council shall consist of the following members, namely :—

(a) the Minister in-charge of consumer affairs in the State Government who shall be its Chairman;

(b) such number of other official or non-official members representing such interests as may be prescribed by the State Government.

(3) The State Council shall meet as and when necessary but not less than two meetings shall be held every year.

(4) The State Council shall meet at such time and place as the Chairman may think fit and shall observe such Procedure in regard to the transaction of its business as may be prescribed by the State Government.]

Objects of the State Council.

8. The objects of every State Council shall be to promote and protect within the State the rights of the consumers laid down in clauses (a) to (f) of section 6.

Chapter III* Consumer Disputes Redressal Agencies

Establishment of Consumer Disputes Redressal Agencies.

9. There shall be established for the purposes of this Act, the following agencies, namely :—

(a) a Consumer Disputes Redressal Forum to be known as the "District Forum" established by the State Government ²[* * *] in each district of the State by notification :

³[**Provided** that the State Government may, if it deems fit, establish more than one District Forum in a district;]

(b) a Consumer Disputes Redressal Commission to be known as the "State Commission" established by the State Government ²[* * *] in the State by notification; and

(c) A National Consumer Disputes Redressal Commission established by the State Government by notification.

1. Substituted for sub-section (2) by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.
  2. Words "with the prior approval of the Central Government" omitted, *ibid*.
  3. Inserted, *ibid*.
- *1-7-1987.

1.11	Consumer protection Act, 1986	S. 11
<p>Composition of the District Forum.</p> <p>10. ¹[(1) Each District Forum shall consist of—</p> <p>(a) a person who is, or has been, or is qualified to be a District Judge, who shall be its President;</p> <p>(b) Two other members, who shall be persons of ability, integrity and standing, and have adequate knowledge or experience of, or have shown capacity in dealing with, problems relating to economics, law, commerce, accountancy, industry, public affairs or administration, one of whom shall be a woman.]</p> <p>²[(1A) Every appointment under sub-section (1) shall be made by the State Government on the recommendation of a Selection committee consisting of the following, namely :—</p> <p>(i) President of the State Commission—Chairman,</p> <p>(ii) Secretary, Law Department of the State—Member,</p> <p>(iii) Secretary, Incharge of the Department dealing with consumer affairs in the State—Member.]</p> <p>(2) Every member of the District Forum shall hold office for a term of five years or up to the age of 65 years, whichever is earlier, and shall not be eligible for re-appointment :</p> <p>Provided that a member may resign his office in writing under his hand addressed to the State Government and on such resignation being accepted, his office shall become vacant and may be filled by the appointment of a person possessing any of the qualifications mentioned in sub-section (1) in relation to the category of the member who has resigned.</p> <p>(3) The salary or honorarium and other allowance payable to, and the other terms and conditions of service of the members of the District Forum shall be such as may be prescribed by the State Government.</p> <p>Jurisdiction of the District Forum.</p> <p>11. (1) Subject to the other provisions of this Act, the District Forum shall have jurisdiction to entertain complaints where the value of the goods or services and the compensation, if any, claimed ¹[does not exceed rupees twenty lakhs.]</p> <p>(2) A complaint shall be instituted in a District Forum within the local limits of whose jurisdiction,—</p>		

147

(a) the opposite party or each of the opposite parties, where there are more than one, at the time of the institution of the complaint, actually and voluntarily resides or carries on business, or ⁴[has a branch office or] personally works for gain; or

1. Substituted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 2002, w.e.f. 15-03-2003.

2. Inserted, *ibid.*

3. Substituted for "is less than rupees one lakh", *ibid.*

4. Inserted, *ibid.*

S. 13

Consumer protection Act, 1986

1.12

(b) any of the opposite parties, where there are more than one, at the time of the institution of the complaint, actually and voluntarily resides, or carries on business ¹[or has a branch office], or personally works for gain, provided that in such case either the permission of the District Forum is given, or the opposite parties who do not reside, or carry on business ¹[or have a branch office], or personally work for gain, as the case may be, acquiesce in such institution; or

(c) The cause of action, wholly or in part, arises.

²**Manner in which complaint shall be made.**

12. A complaint in relation to any goods sold or delivered or agreed to be sold or delivered or any service provided or agreed to be provided may be filed with a District Forum by—

(a) the consumer to whom such goods are sold or delivered or agreed to be sold or delivered or such services provided or agreed to be provided;

(b) any recognized consumer association whether the consumer to whom the goods sold or delivered or agreed to be sold or delivered or services provided or agreed to be provided is a member of such association or not;

(c) one or more consumers, where there are numerous consumers having the same interest, with the permission of the District Forum, on behalf of, or for the benefit of, all consumers so interested; or

(d) The Central or the State Government.

Explanation. —For the purposes of this section, "recognized consumer association" means any voluntary consumer association registered under the Companies Act, 1956 (1 of 1956), or any other law for the time being in force.]

Procedure on receipt of complaint.

13. (1) The District Forum shall, on receipt of a complaint, if it relates to any goods,—

(a) refer a copy of the complaint to the opposite party mentioned in the complaint directing him to give his version of the case within a period of thirty days or such extended period not exceeding fifteen days as may be granted

by the District Forum;

(b) where the opposite party on receipt of a complaint referred to him under clause (a) denies or disputes the allegations contained in the complaint, or omits or fails to take any action to represent his case within the time given by the District Forum, the District Forum shall proceed to settle the consumer dispute in the manner specified in clauses (c) to (g);

(c) where the complaint alleges a defect in the goods which cannot be determined without proper analysis or test of the goods, the District Forum shall obtain a sample of the goods from the complainant, seal it and authenticate it in the manner prescribed and refer the sample so sealed to the appropriate laboratory along with a direction that such laboratory

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted, *ibid*.

1.13	Consumer protection Act, 1986	S. 13
------	--------------------------------------	--------------

make an analysis or test, whichever may be necessary, with a view to finding out whether such goods suffer from any defect alleged in the complaint or from any other defect and to report its findings thereon to the District Forum within a period of forty-five days of the receipt of the reference or within such extended period as may be granted by the District Forum;

(d) before any sample of the goods is referred to any appropriate laboratory under clause (c), the District Forum may require the complainant to deposit to the credit of the Forum such fees as may be specified, for payment to the appropriate laboratory for carrying out the necessary analysis or test in relation to the goods in question;

(e) the District Forum shall remit the amount deposited to its credit under clause (d) to the appropriate laboratory to enable it to carry out the analysis or test mentioned in clause (c) and on receipt of the report from the appropriate laboratory, the District Forum shall forward a copy of the report along with such remarks as the District Forum may feel appropriate to the opposite party;

(f) if any of the parties disputes the correctness of the findings of the appropriate laboratory, or disputes the correctness of the methods of analysis or test adopted by the appropriate laboratory, the District Forum shall require the opposite party or the complainant to submit in writing his objections in regard to the report made by the appropriate laboratory;

(g) The District Forum shall thereafter give a reasonable opportunity to the complainant as well as the opposite party of being heard as to the correctness or otherwise of the report made by the appropriate laboratory and also as to the objection made in relation thereto under clause (f) and issue an appropriate order under section 14.

(2) The District Forum shall, if the complaint received by it under section 12 relates to goods in respect of which the procedure specified in sub-section (1) cannot be followed, or if the complaint relates to any services,—

(a) refer a copy of such complaint to the opposite party directing him to give his version of the case within a period of thirty days or such extended period not exceeding fifteen days as may be granted by the District Forum;

(b) where the opposite party, on receipt of a copy of the complaint, referred to him under clause (a) denies or disputes the allegations contained in the complaint, or omits or fails to take any action to represent his case within the time given

by the District Forum, the District Forum shall proceed to settle the consumer dispute,—

(i) on the basis of evidence brought to its notice by the complainant and the opposite party, where the opposite party denies or disputes the allegations contained in the complaint, or

(ii) On the basis of evidence brought to its notice by the complainant where the opposite party omits or fails to take any action to represent his case within the time given by the Forum.

S. 14

Consumer protection Act, 1986

1.14

(3) No proceedings complying with the procedure laid down in sub-sections (1) and (2) shall be called in question in any court on the ground that the principles of natural justice have not been complied with.

(4) For the purposes of this section, the District Forum shall have the same powers as are vested in a civil court under the Code of Civil Procedure, 1908 (5 of 1908) while trying a suit in respect of the following matters, namely:—

(i) the summoning and enforcing the attendance of any defendant or witness and examining the witness on oath;

(ii) the discovery and production of any document or other material object producible as evidence;

(iii) the reception of evidence on affidavits;

(iv) the requisitioning of the report of the concerned analysis or test from the appropriate laboratory or from any other relevant source;

(v) issuing of any commission for the examination of any witness; and

(vi) Any other matter which may be prescribed.

(5) Every proceeding before the District Forum shall be deemed to be a judicial proceeding within the meaning of sections 193 and 228 of the Indian Penal Code (45 of 1860), and the District Forum shall be deemed to be a civil court for the purposes of section 195, and Chapter XXVI of the Code of Criminal Procedure, 1973 (2 of 1974).

¹[(6) Where the complainant is a consumer referred to in sub-clause (iv) of clause (b) of sub-section (1) of section 2, the provisions of rule 8 of Order I of the First Schedule to the Code of Civil Procedure, 1908 (5 of 1908) shall apply subject to the modification that every reference therein to a suit or decree shall be construed as a reference to a complaint or the order of the District Forum thereon.]

Findings of the District Forum.

14. (1) If, after the proceeding conducted under section 13, the District Forum is satisfied that the goods complained against suffer from any of the defects specified in the complaint or that any of the allegations contained in the complaint about the services are proved, it shall issue an order to the opposite party directing him to ²[do] one or more of the following things, namely:—

- (a) to remove the defect pointed out by the appropriate laboratory from the goods in question;
- (b) to replace the goods with new goods of similar description which shall be free from any defect;
- (c) to return to the complainant the price, or, as the case may be, the charges paid by the complainant;

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted for "take", *ibid*.

1.15	Consumer protection Act, 1986	S. 16
<p>(d) to pay such amount as may be awarded by it as compensation to the consumer for any loss or injury suffered by the consumer, due to the negligence of the opposite party;</p> <p>¹[(e) to remove the effects or deficiencies in the services in question;</p> <p>(f) to discontinue the unfair trade practice or the restrict trade practice or not to repeat them;</p> <p>(g) not to offer the hazardous goods for sale;</p> <p>(h) to withdraw the hazardous goods from being offered for sale;</p> <p>(i) To provide for adequate costs to parties.]</p> <p>²[(2) Every proceeding referred to in sub-section (1) shall be conducted by the President of the District Forum and at least one member thereof sitting together:</p> <p>Provided that where the member, for any reason, is unable to conduct the proceeding till it is completed, the President and the other member shall conduct such proceeding <i>de novo</i>.</p> <p>(2A) Every order made by the District Forum under sub-section (1) shall be signed by its President and the member or members who conducted the proceeding:</p> <p>Provided that where the proceeding is conducted by the President and one member and they differ on any point or points, they shall state the point or points on which they differ and refer the same to the other member for hearing on such point or points and the opinion of the majority shall be the order of the District Forum.]</p> <p>(3) Subject to the foregoing provisions, the procedure relating to the conduct of the meetings of the District Forum, its sittings and other matter shall be such as may be prescribed by the State Government.</p> <p>Appeal.</p> <p>15. Any person aggrieved by an order made by the District Forum may prefer an appeal against such order to the State Commission within a period of thirty days from the date of the order, in such form and manner as may be prescribed:</p> <p>Provided that the State Commission may entertain an appeal after the expiry of the said period thirty days if it is</p>		

satisfied that there was sufficient cause for not filing it within that period.

Composition of the State Commission.

16. (1) Each State Commission shall consist of—

(a) a person who is or has been a Judge of a High Court, appointed by the State Government, who shall be its President:

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Substituted for sub-section (2), by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1991, w.e.f. 15-6-1991.

S. 17	Consumer protection Act, 1986	1.16
<p>¹[Provided that no appointment under this clause shall be made except after consultation with the Chief Justice of the High Court;]</p> <p>(b) two other members, who shall be persons of ability, integrity and standing and have adequate knowledge or experience of, or have shown capacity in dealing with, problems relating to economics, law, commerce, accountancy, industry, public affairs or administration, one of whom shall be a woman:</p> <p>²[Provided that every appointment under this clause shall be made by the State Government on the recommendation of a selection committee consisting of the following, namely:—</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) President of the State Commission—Chairman, (ii) Secretary of the Law Department of the State—Member, (iii) Secretary, Incharge of the Department dealing with consumer affairs in the State—Member.] <p>(2) The salary or honorarium and other allowances payable to, and the other terms and conditions of service ³[* * *] of, the members of the State Commission shall be such as may be prescribed by the State Government.</p> <p>⁴[(3)] Every member of the State Commission shall hold office for a term of five years or up to the age of sixty-seven years, whichever is earlier and shall not be eligible for re-appointment.</p> <p>(4) Notwithstanding anything contained in sub-section (3), a person appointed as a President or as a member before the commencement of the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, shall continue to hold such office as President or member, as the case may be, till the completion of his term.]</p> <p>Jurisdiction of the State Commission.</p> <p>17. Subject to the other provisions of this Act, the State Commission shall have jurisdiction—</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) to entertain— 		

(i) complaints where the value of the goods or services and compensation, if any, claimed exceeds rupees ¹[twenty lakhs but does not exceed rupees one crore]; and

(ii) appeals against the orders of any District Forums within the State; and

(b) to call for the records and pass appropriate orders in any consumer dispute which is pending before or has been decided by any District Forum within the State, where it appears to the State Commission that such District Forum has exercised a jurisdiction not vested in it by law, or has failed to exercise a jurisdiction so vested or has acted in exercise of its jurisdiction illegally or with material irregularity.

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 2002, w.e.f. 15-03-2003.

2. Substituted, *ibid*.

3. Words "(including tenure of office)" omitted, *ibid*.

4. Inserted, *ibid*.

5. Substituted for "one lakh but does not exceed rupees ten lakhs", *ibid*.

1.17	Consumer protection Act, 1986	S. 20
------	--------------------------------------	-------

Procedure applicable to State Commissions.

18. ¹[The provisions of sections 12, 13 and 14 and the rules made thereunder] for the disposal of complaints by the District Forum shall, with such modifications as may be necessary, be applicable to the disposal of disputes by the State Commission.

²[**Vacancy in the Office of the President.**

18A. When the Office of the President of the District Forum or of the State Commission, as the case may be, is vacant or when any such President is, by reason of absence or otherwise, unable to perform the duties of his office, the duties of the office shall be performed by such person, who is qualified to be appointed as President of the District Forum or, as the case may be, of the State Commission, as the State Government may appoint for the purpose.]

Appeals.

19. Any person aggrieved by an order made by the State Commission in exercise of its powers conferred by sub-clause (i) of clause (a) of section 17 may prefer an appeal against such order to the National Commission within a period of thirty days from the date of the order in such form and manner as may be prescribed:

Provided that the National Commission may entertain an appeal after the expiry of the said period of thirty days if it is satisfied that there was sufficient cause for not filing it within that period.

Composition of the National Commission.

20. (1) The National Commission shall consist of—

(a) a person who is or has been a Judge of the Supreme Court, to be appointed by the Central Government, who shall be its President:

³[Provided that no appointment under this clause shall be made except after consultation with the Chief Justice of India;]

(b) four other members who shall be persons of ability, integrity and standing and have adequate knowledge or experience of, or have shown capacity in dealing with, problems relating to economics, law, commerce, accountancy, industry, public affairs or administration, one of whom shall be a woman:

⁴[Provided that every appointment under this clause shall be made by the Central Government on the recommendation of a selection committee consisting of the following, namely:—

(a) a person who is a Judge of the Supreme Court, to be nominated by the Chief Justice of India—Chairman,

1. Substituted for "The procedure specified in sections 12, 13 and 14 and under the rules made thereunder" by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1991, w.e.f. 15-6-1991.

3. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

4. Substituted, *ibid.*

S. 22

Consumer protection Act, 1986

1.18

(b) the Secretary in the Department of Legal Affairs in the Government of India—Member,

(c) Secretary of the Department dealing with consumer affairs in the Government of India—Member.]

(2) The salary or honorarium and other allowances payable to and the other terms and conditions of service ¹[***] of the members of the National Commission shall be such as may be prescribed by the Central Government.

²[(3) Every member of the National Commission shall hold office for a term of five years or up to the age of seventy years, whichever is earlier and shall not be eligible for reappointment.

(4) Notwithstanding anything contained in sub-section (3), a person appointed as a president or as a member before the commencement of the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, shall continue to hold such office as President or member, as the case may be, till the completion of his term.]

Jurisdiction of the National Commission.

21. Subject to the other provisions of this Act, the National Commission shall have jurisdiction—

(a) to entertain—

(i) complaints where the value of the goods or services and compensation, if any, claimed exceeds rupees one crore; and

(ii) appeals against the orders of any State Commission; and

(b) to call for the records and pass appropriate orders in any consumer dispute which is pending before or has been decided by any State Commission where it appears to the National Commission that such State Commission has exercised a jurisdiction not vested in it by law, or has failed to exercise a jurisdiction so vested, or has acted in the exercise of its jurisdiction illegally or with material irregularity.

⁴[Power of and procedure applicable to the National Commission.

22. The National Commission shall, in the disposal of any complaints or any proceedings before it, have—

(a) the powers of a civil court as specified in sub-sections (4), (5) and (6) of section 13;

(b) the power to issue an order to the opposite party directing him to do any one or more of the things referred to in clauses (a) to (i) of sub-section (1) of section 14,

and follow such procedure as may be prescribed by the Central Government.]

1. Words "(including tenure of office)" omitted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Inserted, *ibid*.

3. Substituted for "ten", *ibid*.

4. Substituted, *ibid*.

1.19	Consumer protection Act, 1986	S. 25
------	--------------------------------------	-------

Appeal.

23. Any person, aggrieved by an order made by the National Commission in exercise of its power conferred by sub-clause (i) of clause (a) of section 21, may prefer an appeal against such order to the Supreme Court within a period of thirty days from the date of the order:

Provided that the Supreme Court may entertain an appeal after the expiry of the said period of thirty days if it is satisfied that there was sufficient cause for not filing it within that period.

Finality of orders.

24. Every order of a District Forum, the State Commission or the National Commission shall, if no appeal has been preferred against such order under the provisions of this Act, be final.

¹[**Limitation period.**

24A. (1) The District Forum, the State Commission or the National Commission shall not admit a complaint unless it is filed within two years from the date on which the cause of action has arisen.

(2) Notwithstanding anything contained in sub-section (1), a complaint may be entertained after the period specified in sub-section (1), if the complainant satisfies the District Forum, the State Commission or the National Commission, as the case may be, that he had sufficient cause for not filing the complaint within such period:

Provided that no such complaint shall be entertained unless the National Commission, the State Commission or the District Forum, as the case may be, records its reasons for condoning such delay.

Administrative control.

24B. (1) The National Commission shall have administrative control over all the State Commission in the following matters, namely:—

(i) calling for periodical returns regarding the institution, disposal, pendency of cases;

(ii) issuance of instructions regarding adoption of uniform procedure in the hearing of matters, prior service of copies of documents produced by one party to the opposite parties, furnishing of English translation of judgments written in any language, speedy grant of copies of documents;

(iii) Generally overseeing the functioning of the State Commissions or the District Fora to ensure that the objects and purposes of the Act are best served without in any way interfering with their quasi-judicial freedom.

(2) The State Commission shall have administrative control over all the District Fora within its jurisdiction in all matters referred to in sub-section (1).]

Enforcement of orders by the Forum, the State Commission or the National Commission.

25. Every order made by the District Forum, the State Commission or the National Commission may be enforced by the District Forum, the State Commission or the National Commission, as the case may be, in the same

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

S. 28	Consumer protection Act, 1986	1.20
<p>manner as if it were a decree or order made by a court in a suit pending therein and it shall be lawful for the District Forum, the State Commission or the National Commission to send, in the event of its inability to execute it, such order to the court within the local limits of whose jurisdiction,—</p> <p>(a) in the case of an order against a company, the registered office of the company is situated, or</p> <p>(b) in the case of an order against any other person, the place where the person concerned voluntarily resides or carries on business or personally works for gain, is situated,</p> <p>and thereupon, the court to which the order is so sent, shall execute the orders as if it were a decree or order sent to it for execution.</p> <p>¹[Dismissal of frivolous or vexatious complaints.</p> <p>26. Where a complaint instituted before the District Forum, the State Commission or, as the case may be, the National Commission is found to be frivolous or vexatious, it shall, for reasons to be recorded in writing, dismiss the complaint and make an order that the complainant shall pay to the opposite party such cost, not exceeding ten thousand rupees, as may be specified in the order.]</p>		

Penalties.

27. Where a trader or a person against whom a complaint is made ²[or the complainant] fails or omits to comply with any order made by the District Forum, the State Commission or the National Commission, as the case may be, such trader or person ²[or complainant] shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than one month but which may extend to three years, or with fine which shall not be less than two thousand rupees but which may extend to ten thousand rupees, or with both:

Provided that the District Forum, the State Commission or the National Commission, as the case may be, may, if it is satisfied that the circumstances of any case so require, impose a sentence of imprisonment or fine, or both, for a term lesser than the minimum term and the amount lesser than the minimum amount, specified in this section.

Chapter IV

Miscellaneous

Protection of action taken in good faith.

28. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against the members of the District Forum, the State Commission or the National Commission or any officer or person acting under the direction of the District Forum, the State Commission or the National Commission for executing any order made by it or in respect of anything which is in a good faith done or intended to be done by such member, officer or person under this Act or under any rule or order made thereunder.

1. Substituted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.

2. Inserted, *ibid*.

1.21	Consumer protection Act, 1986	S. 31
------	-------------------------------	-------

Power to remove difficulties.

29. (1) If any difficulty arises in giving effect to the provision of this Act, the Central Government may, by order in the Official Gazette, make such provisions not inconsistent with the provisions of this Act as appear to it to be necessary or expedient for removing the difficulty:

Provided that no such order shall be made after the expiry of a period of two years from the commencement of this Act.

(2) Every order made under this section shall, as soon as may be after it is made, be laid before each House of Parliament.

¹**[Vacancies or defects in appointment not to invalidate orders.**

29A. No act or proceeding of the District Forum, the State Commission or the National Commission shall be invalid by reason only of the existence of any vacancy amongst its members or any defect in the constitution thereof.]

Power to make rules.

30. (1) The Central Government may, by notification, make rules for carrying out the provisions contained in ²[clause (a) of sub-section (1) of section 2], clause (b) of sub-section (2) of section 4, sub-section (2) of section 2, clause (vi) of sub-section (4) of section 13, section 19, sub-section (2) of section 20 and section 22 of this Act.

(2) The State Government may, by notification, make rules for carrying out the provisions contained in ²[clause (b) of sub-section (2) and sub-section (4) of section 7], sub-section (3) of section 10, clause (c) of sub-section (1) of section 13, sub-section (3) of section 14, section 15 and sub-section (2) of section 16.

Laying of rules.

31. (1) Every rule made by the Central Government under this Act shall be laid, as soon as may be after it is made, before each House of Parliament, while it is in session, for a total period of thirty days which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session immediately following the session or that successive sessions aforesaid, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, the rule shall thereafter have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity or anything previously done under that rule.

(2) Every rule made by a State Government under this Act shall be laid as soon as may be after it is made, before the State Legislature.

1. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1991, w.e.f. 15-6-1991.

2. Inserted by the Consumer Protection (Amendment) Act, 1993, w.e.f. 18-6-1993.